

BUITEN

18^e JAARGANG N°. 48.

ZATERDAG 29 NOVEMBER 1924.

DE KROMME RIJN BIJ BUNNIK.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

DE KROMME RIJN BIJ BUNNIK, ILLUSTRATIE . . .	BLZ. 565
HET DROOMLAND ACHTER DE BERGEN (26), DOOR GILBERT FRANKAU	566
NOVEMBER OP DE VELUWE, DOOR J. M. STERCK— PROOT, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 568—569
HET KRUIHUIS TE 'S-HERTOGENBOSCH, DOOR H. J. M. EBELING, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 569—571
EEN TEMPELFEEST IN CHINA, DOOR JAMES LEYNSE, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 572—575
KYNOLOGISCHE UITDRUKKINGEN, DOOR IDA JOH. W. DE VRIES	BLZ. 574
HOEVEN EN KLAUWEN, DOOR G. L. ROBERTS (27)	575
ZONSONDERGANG AAN ZEE, ILLUSTRATIE	576
PASSEMPARARE, DOOR J. SCHUITEMAKER Cz.	576

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

Het droomland achter de bergen.

Naar het Engelsch

26) door GILBERT FRANKAU.

NAAR de Rots der Droomen opziende, bemerkte hij De Gys en broeder Cyprian, die langzaam de laan afkwamen. Zij voegden zich bij hem en gingen een poosje op het terras liggen. De Gys droeg de gewone witte toga van het Bloemenvolk. Zijn rood-bruine oogen hadden, evenals die van Dicky, hun ziel verloren; zijn huid — onbehaard als die van Dicky — glansde wit tusschen de aderen. ☼ Beamish scheen van de drie het minst veranderd. Hij droeg zijn toga even slordig als zijn vroegere kleeren; zijn oogen waren nog droomerig alsof zij visioenen zagen; zijn haar hing onverzorgd over zijn ooren. „Mijn zuster Paquerette en zuster Pivoine zijn samen heengegaan,” zei Broeder Cyprian. „Je zuster Safrané ook.” „Ja — en het spijt mij.” „Maar waarom, broeder? Ben je vergeten dat het Laatste Kwartier is? Al de zusters gaan heen als het Laatste Kwartier is en met Nieuwe Maan nemen wij nieuwe zusters.” „Ik wil niet dat een van de andere broeders Safrané neemt,” zei Dicky boos. „Ik wil haar voor mij alleen houden.” „Hoe kan dat, broeder? Hier, in het Land van de Bloem, is geen mijn of dijn. Zooals wij de Bloem deelen, die wij eten en de zijde, die wij dragen en de slaapkamers, moeten wij ook de zusters deelen.” „Ja,” sprak ook De Gys — maar de stem van De Gys was niet langer het klaraengeschal van vroeger, „wij moeten alle dingen deelen.” „En ik wil niet een van de andere zusters hebben,” vervolgde Dicky, „de andere zusters vervelen mij met haar gebabbel — en ze hebben allen zwart haar.” ☼ Beamish nam zijn Bloemendoos uit een plooi van zijn tunika en presenteerde. Alle drie aten van de Bloem. „Ik voel mij gelukkiger,” zei Dicky. „Veel, veel gelukkiger. Zullen wij een poosje dansen?” Zij dansten samen, tilden blijmoedig hun toga's op, het witte marmer van het terras tusschen de spuitende fontein op en neer gaande, tot nogmaals Dicky's moeilijkheden in zijn bedwelmden geest terugkwamen en hij niet meer kon dansen. ☼ „Dat was een prettige herdersdans,” zei Beamish, in de vijvers kijkend. „Zullen wij weer boontjes eten?” „Neen, broeder,” zei Dicky, sierlijk tegen het marmer leunend. „Laten wij een poosje praten. Herinner je je de vroegere dagen, vóór wij in dit land kwamen — de dagen dat wij vleesch aten?” „Ik herinner mij alles,” zei Beamish. „Herinner je je — Harinesie? Ik maak mij bezorgd om Harinesie.” „Waarom, broeder?

Wij zullen nooit naar Harinesie terug keeren; en de Harinesie's zullen nooit in dit land komen.” „Ben je er zeker van, siërs zullen nooit in dit land komen.” „Heel zeker. 't is gisteren heeft Gaston broeder Cyprian?” „Heel zeker. 't is gisteren heeft Gaston mij de woorden van het verdrag voorgelezen. En bovendien, welk kwaad zouden de Harinesie's ons kunnen doen?” „Zij zouden ons kunnen doodden, broeder.” Beamish lachte. „Waarom zouden zij ons willen doodden? Wij hebben ze immers geen kwaad gedaan.” „Ik weet niet waarom ze ons zouden doodden, maar stel eens dat zij het deden. Stel eens dat zij de zusters meenamen. Stel eens dat zij met deze Nieuwe Maan kwamen, broeder Cyprian?” „Als zij kwamen, zouden wij ze verwelkomen met onze liedjes en met onze dansen; wij zouden ze van de Bloem geven. Het is verkeerd van je, zelfs te denken dat de Harinesie's kwade gedachten tegen ons koesteren.” „Ja,” sprak De Gys nu, die nog steeds dacht dat hij dood was en nu in het Paradijs verwijsde. „Wij moeten op deze plaats zelfs geen kwaad denken.” En toch bleef op deze plaats zelfs geen kwaad denken. En hij liep langzaam de laan in twijfel achter in Dicky's hart en hij liep langzaam de laan naar de Rots der Droomen. ☼ Langzaam liep hij naar de Hal der Oude Dingen. De Grootte Hal was ledig. Hij begon te spelen met de Oude dingen en vond ook zijn eigen wapenrusting en daaronder Boog Skelvi. „Zij hebben de pees doorgesneden,” dacht hij. „Die gele mannen hebben de pees doorgesneden vóór zij de vlucht namen. Maar ik moet ergens nog een pees hebben. Waar?” ☼ Hij herinnerde het zich en nam zijn helm op. Deze leek hem veel zwaarder dan hij in zijn herinnering was, maar het gelukte hem, dien in zijn eene hand vast te houden, terwijl de andere in den bol tastte. Intusschen was Gaston binnengetreden. „Kijk!” zei het ding dat eenmaal de Lange was geweest. En hij liet Gaston de rol zevoudig gevlochten pittising-darm zien, maakte ze los en bevochtigde ze tusschen zijn lippen. „Nu zult ge mij Boog Skelvi zien spannen.” ☼ Hij nam het zeven voet lange wapen op. „Het is zwaar,” dacht hij. En met de grootste inspanning van al zijn krachten gelukte het hem nog niet Boog Skelvi te spannen. „Help mij, Gaston,” hijgde hij. Samen worstelden zij met Skelvi, tot hun vingers pijn deden en zij hijgden van inspanning. Phu-nan, die juist terugkeerde met hout om zijn rijst te koken — hij weigerde beslist van de Bloem te eten — snelde toe om de twee bleeke gestalten te helpen. En na hevige inspanning gelukte het den drie mannen Skelvi te spannen. Het zweet liep Phu-nan bij stroomen langs het lichaam, maar noch Dicky noch Gaston zweetten. Dicky keek naar het hout waarop Phu-nan zijn eten wilde koken. En voor het eerst begon een flauwe glans van terugkerend verstand in zijn blauwe, uitdrukkingloze oogen te komen. Hij boog zich over de Oude Dingen — zijn handen tastten als die van een ouden man. Hij vond de pijlen, die hij zocht. Langzaam haalde hij er een uit den koker. Hij greep zijn Boog en verliet meer als een automaat dan als een man, de Hal.

ZEVENENTWINTIGSTE HOOFDSTUK.

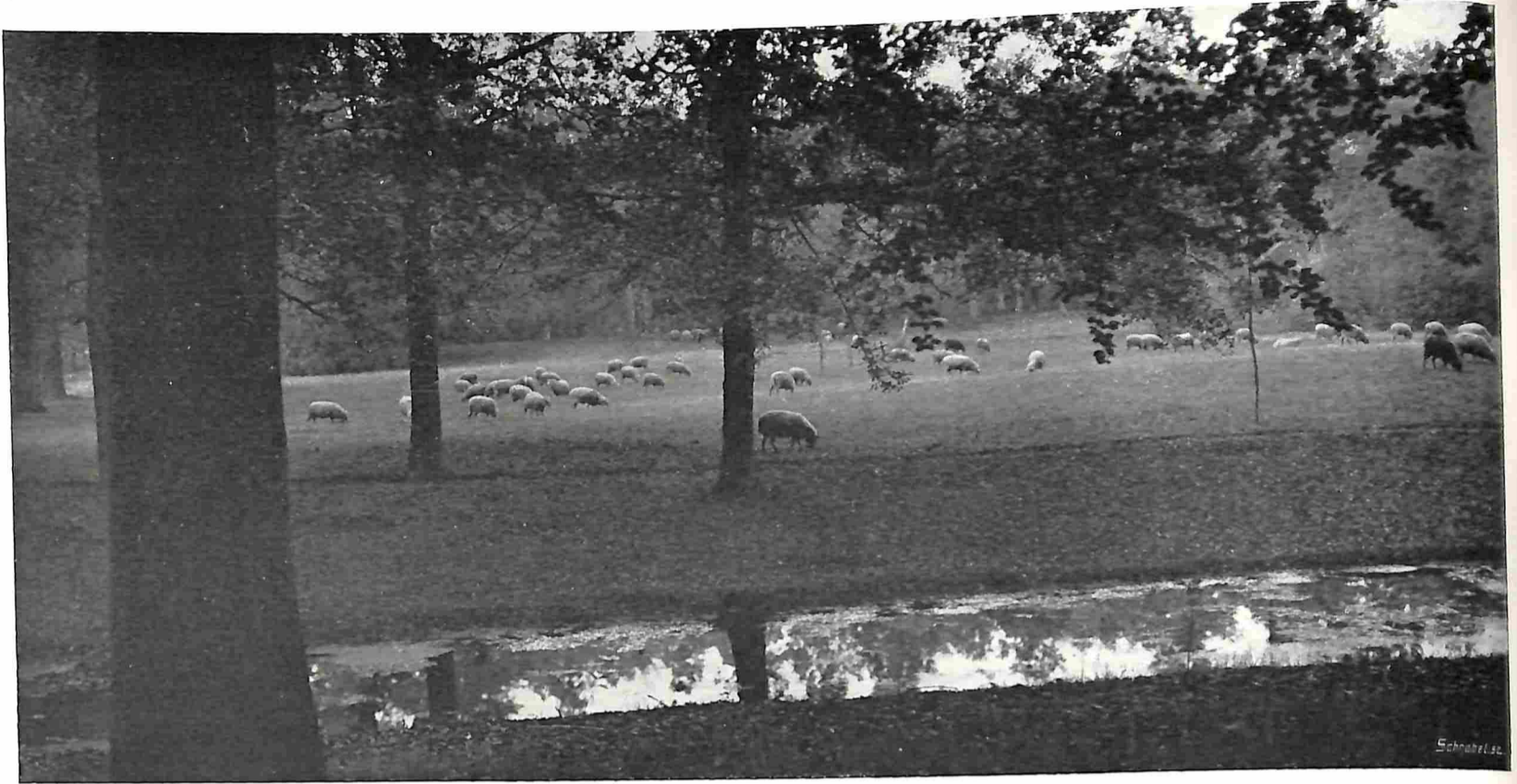
☼ „Vervloekt zij dit marceeren,” gromde Akiou. Als Kummer zonder uitstel het bevel had gegeven, zou het vanavond Volle Maan zijn geweest. Nu moeten wij Trillenden Steen vóór zonsondergang bereiken en daar wachten tot de dag aanbreekt. Is je compagnie gevoed, Keo?” „Ja, en Nak is gereed voor den tocht.” „Laat den verspieder dan vertrekken.” ☼ Dicky, nog versuft en in zichzelf mompelend, nog pijn en boog dragend, liep langzaam over het saffraankleurige veld onder de Rots der Droomen. Crocusjes streken tegen zijn enkels. Hij kwam bij het begin van de laan, keek langs de smaragdgroene helling en het ivoorwitte terras en de zilveren spuitende fontein. De Gys en broeder Cyprian waren in diep gesprek. Hij begreep dat zij den Boog niet mochten zien. ☼ Hij bleef een oogenblik staan, verzonken in gepeins. „Wat moet ik doen?” mompelde hij. Hij liep terug en bereikte het oranje-kleurige woud en de waterstroompjes, waarin het Bloemenvolk baadde. Zij riepen hem toe: „Broeder, broeder, kom met ons baden.” Hij zag het bleeke gezicht van zuster Giroflée, omlijst door den donkeren stralenkrans harer haren. „Smief!” zei zuster Giroflée lachend. „Smief!” Maar hij dacht hij. „Ik zal sterven als ik zoo hard loop. Wat scheelt mij? Lieve hemel, wat scheelt mij?” ☼ En plotseling zag hij de gevlekte ree. Zij keek op, onbevreesd, toen hij in haar nabijheid kwam. Zij bleven elkaar aanzien, de man en het dier. Geen ziel leefde in de onbevreesde oogen van de ree; nauwelijks een ziel leefde in de angstige oogen van den man. Maar nu wist de man wat hem scheelde; hij wist dat hij honger had; hij

wist dat hij moest dooden om te blijven leven. ☞ De ree, nog steeds onbevreesd, zag hoe de man zijn boog ophief, de pijl op de pees legde. „Het dier moet niet lijden,” mompelde Dicky. „Ik moet het met één schot dooden. Ik-moet-deze-pijl-recht-door-de-keel-schieten.” ☞ Hij trachtte den boog te buigen. De boog bood tegenstand. Hij voelde zijn hart bijna barsten door de groote krachtsinspanning. Hij schoot, sloeg voorover, opzij getrokken door den ruk van den boog — en viel flauw. ☞ Langzaam keerde het bewustzijn terug in Dicky's geest. Hij lag op zijn rechterzijde met opgeheven gelaat. Iets — iets heel warmes en verrukkelijks lag over zijn gezicht. Iets — iets heel hards en pijnlijks — prikte in het kruis van zijn rug. Het kon hem niet schelen wat in het kruis van zijn rug prikte. Zij hadden pijlen door zijn rug kunnen prikken. Hij verlangde naar het ding op zijn gezicht — het warme, druipende ding. ☞ Minutenlang dronk de Lange het bloed van de ree. Hij kon voelen hoe de kracht in zijn lichaam terugkwam. Eindelijk drong het prikken in het kruis van zijn rug weer tot hem door. Zijn razernij begon te wijken; hij wist dat hij op den nok van zijn boog moest liggen; duwde de doode ree van zijn gezicht; rolde eronder uit. Toen hurkte hij nogmaals neer bij zijn buit en rukte het warme vleesch met bloedige vingers eraf. En terwijl de Lange at, mompelde hij: „Vegetariërs, — ellendige, bloemen-etende vegetariërs!” Toen begon hij zich te schamen. Hij had gegeten als een beest. Toen volgde dorst. Hij waggelde naar het stroompje, duwde de lelie-achtige bloesems uiteen, ging met zijn gezicht op het water liggen en — dronk, dronk, dronk. Zou het water nooit zijn dorst lesschen? Dit verwenschte water — het was warm en smaakte naar bloemen. Hij kon goudvisschen onder de stelen der bloemen zien zwemmen. Toen de Lange eindelijk overeind stond, droop zijn toga van bloed en water; waren zijn armen van den elleboog tot zijn vingertoppen vuurrood; zelfs tusschen de gouden krullen van zijn haar zaten stukken geronnen bloed. Maar de oogen van den Lange waren niet langer zonder uitdrukking. De ziel en de mannelijkheid — die één zijn — waren erin teruggekeerd. „Dat is een mooie boel,” zei de Lange, „een vieze, bloedige boel.” ☞ Hij reinigde zich zoo goed mogelijk in de rivier; stapte terug naar de ree; zag dat de pijl, recht door den hals heen gedrongen, op het gras erachter was gevallen; haalde zijn pijl terug; rolde het karkas van Skelvi af; nam Skelvi op, voelde dat hij onbeschadigd was en lichter in zijn hand woog. „Laten wij deze zaak eens beredeneeren,” dacht hij. ☞ Hij schudde zijn vuist tegen de witte bloesems. „Vervloekt zij deze plaats! Vervloekt deze bloesems — zij stinken, zij brengen geen vruchten voort. Vervloekt zij de Bloem — zij heeft ons bedwelmde.” ☞ Hoelang was hij reeds in een toestand van bedwelming geweest? Hoe lang? Beamish en De Gys waren nog bedwelmde. Het Bloemenvolk was bedwelmde — onvruchtbaar. *Hoe lang was hij bedwelmde geweest?* Bliksemsnel, als op een dol geworden film, zag de Lange hun heele avontuur voor zijn oogen. En in zijn hersens weerklonken de woorden: „Kun-mer — Kun-mers „vertrouwdend” — tien dagen van Bu-ro naar Trillenden Steen — „Neem de vrouwen, Kun-mer!” ☞ Hij keek om zich heen over het met varens begroeide land, over de streek der spuitende geysers naar Trillenden Steen. Eensklaps zag hij eenige beweging in de zee van varens; hij volgde ze met zijn blikken. Iets, een man of een dier, kroop over het door menschen gebaande pad, waarlangs zij een maand geleden waren aangekomen. De beweging verliet het pad, kronkelde tot aan den rand der varens. De varens weken uiteen. Een ongehelmd hoofd keek voorzichtig naar Warm Water Rivier; trok zich terug. ☞ De eerste opwelling van den Lange was: te dooden; Harinesische verspieters droegen geen wapenrusting; hij kon naar de beweging tusschen de varens schieten. „Beter het niet te doen,” dacht hij, „laat de kerel terugkeeren met valsche berichten.” Hij zag Akiou's verspieter veilig het pad opkruipen, en zich spoeden door den kring der fonteinen. „Zoo houden zij zich dus aan hun verdragen!” zei de Lange grimmig. Hij wachtte, zag Akiou's verkenner Trillenden Steen bereiken; zag hem signalen geven. „Stomme ezel,” dacht de Lange, „zich zoo bloot te geven tegen den horizon.” ☞ De verkenner verdween. Er volgde een half uur van onbeweeglijk wachten. Toen vertoonden zich flauwe rookspiraalen boven het zwart-steenen ei. De Lange peinsde: „Zij koken — er is vannacht geen maan — zij zullen bij het aanbreken van den dag komen. Ik moet terugkeeren.” ☞ Maar vrezend dat er nog verkenners mochten zijn, die hij niet had opgemerkt, keerde de Lange nog niet terug. Hij bleef wachten, speurend naar

beweging tusschen de varens, kijkend naar de rookspiraalen; hij wachtte tot de schaduwen der rotsen een warm violet wierpen over het schitterende grasveld. ☞ De schemering begon te vallen. Een licht briesje kwam van den Steen naar onlaag. Geluid kwam met de bries, het geluid van mannen, die zongen. „*De zonsondergang is rood van het bloed der goden.*” ☞ De Lange sloop voorzichtig weg, greep pijl en boog en liep snel naar de Rots der Droomen. Onder het loopen dacht hij: „De Gys moet vleesch hebben. Wij moeten het Bloemenvolk waarschuwen; wij moeten ze wapenen; wij moeten den greppel opnieuw graven; wij moeten de Harinesiers afweren; wij moeten het Bloemenvolk *genezen*: wij en zij moeten ons een weg banen door Harinesie — naar huis.” ☞ Hij kwam bij het karkas van de ree; verbaasde zich dat er nog geen vliegen op afgekomen waren; herinnerde zich dat er vliegen noch bijen noch eenig ander gevleugeld schepsel in heel Floralia was, behalve nuttelooze vogels; bukte zich over de ree; wierp ze over zijn schouders; greep de vier hoeven in één hand, pijl en boog in de andere; rende voort, zweetend, blij dat zijn lichaam weer kon zweeten. Voortlopend over de klokbloemen, langs de waterstromen, hoorde hij in de verte het zingen van het Bloemenvolk, rook den geur der boomen, haatte den geur der bloemen, haatte zichzelf, omdat hij een van het Bloemenvolk was geweest. Bij het crocusveld gekomen, wierp hij zijn last op den grond en bleef staan. Reeds werd de toegang naar de Rots der Droomen rooskleurig; reeds danste het Bloemenvolk. Zij dansten den Dans van het Laatste Kwartier, paar aan paar, zingend:

„Broeder, broeder, de Nacht heeft bestegen
De Bergen van de Maan; en zie! De Maan is verdwenen.
Zuster, zuster, waarom die zang zoo treurig?
Nieuwe Maan, Nieuwe Maan, Nieuwe Maan komt morgen.”

„Allerliefst!” mompelde de Lange, „verduiveld aardig, terwijl de Harinesiers bij Trillenden Steen staan!” ☞ Paquerette danste met uitgestoken armen naar hem toe. „Broeder, broeder, zie! de Maan is verdwenen,” zong Paquerette. Zij danste voor hem uit en wenkte met gebogen polsen, dat hij zou volgen. Hij liet haar heengaan; zag haar gearmd weggaan met een der Bloemen-mannen; zag hoe zij elkaar kusten, terwijl zij in de schaduw verdwenen. ☞ De Gys kwam, Giroflée volgde. „Nieuwe Maan, Nieuwe Maan, Nieuwe Maan komt morgen,” zong René de Gys en de Lange zag voor den eersten keer hoe wit De Gys was geworden; hoe de stem was verzwakt in zijn keel. De Gys ging voorbij, zijn toga optillend — ontzettend bespottelijk — de geest van een dansenden beer. Op hem volgde „broeder Cyprian” — met Safrané! ☞ Om en om de saffraankleurige weide, op en neer tusschen de crocussen, rooskleurige schaduwen tegen het rooskleurige licht, danste het Volk van de Bloem. Streng, bedroefd, leunend op Skelvi, wachtte de Lange tot de Gys weer passeerde. „*Mon vieux!*” Zijn hand greep naar den arm van den Franschman en hield hem vast. Giroflée danste weg, maar De Gys kon zich niet bewegen. Hij trachtte zich los te maken — hij had al zijn kracht verloren. ☞ De twee vrienden keken elkander aan in de schemering. „*Laisse-moi, frère Richard, je danse,*” mompelde het ding, dat eenmaal De Gys was geweest. „Je danst naar je dood, *commandant!*” De rood-bruine, ziellooze oogen zochten de blauwe oogen. „Hoe kan dat, kolonel, nu wij reeds dood zijn?” „Geloof je dat je dood bent?” „Ik weet dat ik dood ben. De vrouw Su-rah heeft mij vergiftigd. Ik ben gestorven bij de Warm-Water-Rivier. Dit is het paradijs. Laat mij weer naar de engelen gaan — kolonel!” „Luister, De Gys,” fluisterde de Lange in het oor van zijn vriend, — „je bent niet dood, je bent bedwelmde. Bedwelmde! Begrijp je? Dit is niet het paradijs. De Harinesiers — Kun-mers mannen — herinner je je Kun-mer, De Gys?” „Ja, zeker. Ik heb Kun-mer voorgelogen. Daarvoor moet ik boeten. De *bon Dieu* heeft Zijn engel Pivoine weg genomen; en ik moet nu boete doen met Giroflée.” Plotseling zag de Lange de neusvleugels van zijn vriend trillen; zag zijn oogen over den grond dwalen. „Wat is dat, kolonel?” mompelde het ding, dat De Gys was geweest. „Voedsel, *commandant*, voedsel, mijn vriend!” „Hoe is het hier gekomen?” „Ik heb het geschoten. Begrijp je? Ik heb het met Skelvi geschoten. Ik heb er van gegeten. Ik wil dat jij er ook van eet, De Gys.” „Hoe kunnen de dooden eten?” „Wij zijn niet dood, zeg ik je. Wij leven. Je leeft, De Gys. Ik leef.” „Zelfs als ik leef, moet ik geen vleesch eten. Broeder Cyprian zegt — „Broeder Cyprian kan naar den duivel loopen.” (Wordt vervolgd).

BOSCHWEI IN DEN HERFST.

NOVEMBER OP DE VELUWE.

ALS er in deze maand plannen gemaakt worden voor buiten-zijn, gaan ieders gedachten naar het Zuiden; maar dat het ook in ons eigen land — bijvoorbeeld hier in Laag-Soeren, in November nog zoo mooi is, daaraan denken maar weinigen. Nu is het hier eerst echt buiten: wordt in geen der prachtige lanen het perspectief verbroken door menschengroepen, grijnzen geen lunchresten meer uit het mos en stoort geen menschengeluid de grootsche stilte. Maar het weer? Er is in weken al geen dag geweest, waarbij het op verschillende uren niet prettig wandelen was; natuurlijk beter gewapend in kleding, met wat steviger schoeisel dan in den zomertijd en dan is het, ook al tikkelt de regen op de bladen, kostelijk buiten-zijn. Juist de regen heeft de hei- en boschpaden weer gelijk en hard gemaakt, heeft de zomerstof als een compacte, hel witte laag uitgespreid over wegen en wegjes; en als de zon schijnt, geeft ze bij haar lagen stand een veel schilderachtiger belichting dan in volle zomerfelte. ☼ Schitterend mooi is nog de herfstpracht van boomen en struiken, waar groote boschpartijen elkaar beschutten en in de Laag-Soerensche bosschen zijn, als met verrijnden smaak, allerlei schoone samenschikkingen ontstaan. In een der open hutten, met veel deinende herfstdraden tusschen palen en latten, is het 's morgens kostelijk zitten in de zon. De dauw maakt de grasvelden even zacht-resedakleurige vlakken en het ruischen, ritselen en zwatelen van boomen en struiken is als zacht stroomend water aan alle kanten om ons heen. ☼ In geen ander seizoen geven naalden loofhout zulke boeiende tegenstellingen. Hier staan kaarsrechte hoge dennen gevat in gouden standers van forsche eikestruiken. Tegen een partij lage donkere sparren schijnen de enkele goudgele bladeren aan het eind der lindetakken roerloos in de lucht te zweven. Tusschen opgegroeide eikestruiken en een laag dennebosch staat een aanplant van jonge berkjes, als een goed beschutte kinderschaar nog dicht in het goudpak; maar de losgeraakte blaadjes joeg de wind de sombere gekleurde dennetjes in, die daar nu zoo vroolijk stemmend bij staan, als kerstboompjes vol gouden noten. Iets verder heeft de wind de groote roodgouden bladeren van Amerikaansche eiken over het blauwzwart van de pas geploegde akkers gestrooid, die daarbij liggen, alsof ze de eerste gulden loten waren van een jongen oogst. ☼ Wandelend gaat het overal door en over de gevallen bladeren, die in de breede, zondoorlichte lanen liggen als goudglanzende beekjes tusschen de hooge boorden van lichtgroene mospollen, wijd uitgedijd door de najaarsregens. Een berkelaan, 's zomers in zacht-groene schaduw, is nu

haast onwezenlijk mooi geworden, nu door de schaars gespreide bladeren de lage zon, de wit-en-zwart teekening op de stammen in scherpe belichting doet spreken. ☼ Meer dan de zomer is het late najaar rijk aan boeiende tegenstellingen, en het bijzondere van en aan elke boomsoort komt ook veel sterker uit dan bij het volle zomergroen. Bij die uitgestrekte akkerhaag van jonge beukeboomen zijn 's zomers alle takken eender groen bebladerd, alle bladeren in een haast gelijken horizontalen stand; maar nu het op afvallen komt, heeft in die haag elke boom, ja elke tak zijn eigen kleur, vormen ze samen een jubelend rijk gamma van stralende tinten; want door een oneindige variatie van stand krijgt elk blad zijn eigen lichtweerkaatsing en tusschen al die buigende en krimpde goudblokjes strekken zich alweer de donkere scherpe rechte winterknoppen aan het einde van de takken. ☼ Aan bloemen bloeit er nog maar een enkel heisprietje, een zandklokje, een kruisbloem. Veel vogels zijn er ook niet meer: meezen en vinken scharrelen al tjerrend en slaande bijzonder druk onder de beukeboomen, goudhaantjes, trillend vliegend om de volbeladen dennetakken, fluiten hun laatste hooge najaarsliedje. 't Luidst klinkt het lachen van de spechten en het getjok der fazanten. Maar de boeiendsten onder het gedierte, zijn nu de talrijke eekhoorns. Als geloofden ze niet meer aan wandelaars zoo laat in het seizoen, maken ze vlak voor ons hun vliegende accoladen over de wegen, en graven vlak naast ons schichtig hun ondiepe holletjes voor de opgepikte beukenootjes. Ze hebben geen tijd tot het staken van hun draven en graven, zelfs niet bij menschengevaar. ☼ Hoe jammer toch, dat al onze stadstuinen kunstmatig door onze tuinlui in winterkleed zijn gezet; dat we, als wij zelf onze agenda volgeschreven hebben met winterwerk en winterontspanning, dan vergeten hoe buitengewoon opwekkend nu in November zon en boschlucht voor ons een dubbele weldaad kan zijn in dit seizoen, waarin je niet eens bijzonder matineus hoeft te zijn om de snelle overwinning te beleven van de eerste zonnestrallen op de dichte ochtendnevels en je de zonsongangen op de namiddagwandeling al stralen ziet over de heide. Trouwens ieder natuurvriend weet, hoe die juist in November zoo buitengewoon mooi kunnen zijn, treffend rood, die daarbij als reflexen aan den tegenoverliggenden al den stralenden afstervenden praal van hooge stammen en lage struiken, in de rulle akkers het teere warme groen van het winterkoren ook in tint als een belofte van jong nieuw leven

„Gras” noemt een echte stedeling die graslange, slappe sprietten, en dit brengt mij steeds weer in de gedachte een wandeling met den grooten natuurbewonderaar Hugo Verriest in Kersttijd langs de akkers van zijn geliefd Ingoyghem. Bij niemand heeft mij ooit zoo sterk het vermogen getroffen, om eenvoudig door stil te staan, „stillekesan kijken”, zooals hij dit zelf noemde, de aandacht van anderen te wekken. Zoo stond hij stil bij het winterkoren en mijn reisgenoot had op zijn vraag: Weet-de wat dat is? dadelijk haar antwoord „gras” klaar; met tegelijk in haar oogen de lichte verwondering wat het in zijn oogen anders kon zijn. Ik zelf, met mijn aardrijkskunde-akte nog maar kort achter den rug, zei: nee, dat is winterkoren. Hij knikte goedkeurend; maar toen ging de lange wijsvinger langs den neus, tikkend over de neuspunt: „Maar wat voor koren, weet-de dat?” Nee, dat kon ik aan die jonge lage sprietten op geen stukken na zien. En meesmuilend, met zijn van binnen uit zoo jolig lachende oogen, klonk 't zacht: „Ik ook niet? maar wacht, daar komt ons klein Marieke uit school . . . Marieke, wat is dat hier?” „Dat, dat is rog, menheer de pastor.” „Hoe zie-de dat?”

„Wel menheer de pastor, dat ziet groen.” „En dat dan”, wees hij op een anderen akker „Dat, meheer de pastor,” en 't klonk wat verwonderd, alsof de pastor maar deed of hij 't niet wist, „dat, dat is haver.” „Zoo, is dat haver, hoe zie-de dat, Marieke?” „Wel menheer de pastor, dat ziet blauw.” „O, is dat blauw en staat hier de terwe?” „Ja, menheer de pastor, dat roode.” „O, is dat rood. Dank je wel, Marieke.” En even keerde zich zijn lachenden blik en zijn monkelend gezicht naar ons, zijn volleerde stadsgasten: „Zie, wij dachten, dat wij kijken konden, en waar wij alleen maar groen, groen en weer groen zien, ziet zoo'n eenvoudig kind van te lande, groen, blauw en rood.” ☞ Nooit zou die gele in natuur- en menschenkennis ons beiden meer uit het geheugen gaan.

Laag-Soeren.

J. M. STERCK-PROOT.

Het Kruithuis te 's-Hertogenbosch.

TEN onrechte noemen Brugmans en Peters in hun „Oud Nederlandsche Steden” 1) het Kruithuis te 's-Hertogenbosch een *Tuighuis*. Alhoewel dit gebouw in later tijden als zoodanig heeft dienst gedaan, is het gebouwd geworden *enkel en alleen* om er *kruit* in op te bergen. 2) ☞ Het kruit werd te 's-Hertogenbosch tot in 1614 op verschillende plaatsen *binnen* de stad bewaard en in Augustus van dat jaar besloot de stedelijke regeering de Pijnappel-sche poort op het Hinthamer-einde en de H. Kruispoort in de Vuchterstraat te doen inrichten om daarin het kruit zooveel mogelijk te verdeelen. Er moeten echter nog andere kruitbewaarplassen geweest zijn, want toen in 1616 op den HoogenSteenweg, eender hoofdstraten der stad, brand was geweest in de *nabijheid* van zulk eene bewaarplaats, toen zag men het gevaar in, dat de stad dreigde, wanneer eene kruitbewaarplassen *binnen* het *bebouwde gedeelte* door een brand zou worden aangetast. De Schepenen deden daarom in de stadsvergadering van 28 Mei van dat jaar een voorstel, om een afzonderlijk gelegen kruithuis te bouwen. Niet alleen, zoo redeneerden zij, zou, wanneer de brand van een naburig huis op eene kruitbewaarplassen *binnen* de stad oversloeg, het kruit noodeloos verbranden, maar door het ontploffen daar-

HERFSTSCHEMER IN HET BOSCH.

van zou een groot gedeelte van de stad en hare inwoners „jammerlick worden geruïneert ende om hals gebracht,” en als voorbeeld wees men op de stad Mechelen, waar een dergelijk ongeluk ook had plaats gehad. 3) ☞ Nadat de geheele vergadering het plan had aangenomen, ging men over tot het samenstellen eener commissie uit de stadsvergadering welke zou uitzien naar eene plaats, geschikt om er het kruit-huis te bouwen. Aan die commissie werden als deskundigen toegevoegd de gouverneur der stad, Anthonie Schets baron van Grobbendonck, diens kapitein Johan Coenraad d'Aubremont en Mr. Jan van der Wege, ingenieur van de Aarts-hertogen Albertus en Isabella 4). Met zulk een spoed kweert deze commissie zich van hare opdracht, dat het door haar uitgebrachte rapport reeds in de vergadering van 8 Juni kon behandeld worden. De keuze was gevallen op het achterste gedeelte van den beemd behoorende bij het convent der Zusters van de H. Gertruda, ten Noorden van de stad, voldoende afgelegen van de bevolkte wijken. ☞ De aanwijzing vond bijval, maar alvorens met de Zusters over den koop der grond in onderhandeling te treden, zouden de Schepenen Mr. Rogier van Griensven en Mr. Jan van der Wege naar Delft reizen om van het kruithuis aldaar een model te maken, hetwelk dan in eene der volgende vergaderingen zou worden

NOVEMBER OP DE VELUWE.

getoond. Terwijl die heeren hun last volvoerden, stelde men op 8 Juli uit de stadsregering eene andere commissie samen, die met de Zusters van St. Gertruda over het koopen van den grond zou onderhandelen. ¶ Het 1e lid der stadsregering, Schepenen en Gezworenen 5), hield zich ondertusschen bezig met het beramen van de middelen, waaruit de kosten van het kruithuis zouden betaald kunnen worden. ¶ Met die voorbereidende werkzaamheden verliepen 7 maanden, zoodat de resultaten daarvan eerst in de vergadering der drie leden van 10 Febr. 1617 in behandeling konden komen. Nadat in deze vergadering het besluit van 28 Mei 1616 gelezen was, waarbij men tot het bouwen van het kruithuis had besloten, en het voorstel tot het koopen van den aangewezen grond gemoreerd, werd het model getoond, dat Jan van der Wege van het Delftsche kruithuis gemaakt had. Het voornaamste punt, dat behandeld moest worden, n.l. de geldkwestie, kwam het laatste, en het voorstel, dat de Schepenen en Gezworenen aan de Raden en de ambachten daaromtrent deden, was dat gedurende een zekeren tijd eene extra belasting geheven zou worden op den *wijn*, de *tarwe* en het *bier*. Een aam Fransche wijn zou belast moeten worden met 2½ gld. of 2 oort op den pot; Rijsche wijn met 5 gld. of 1 stuiver den pot; Spaansche wijn, Bastaerde, Malvesijn, Vin grecq, Vin de Candia en dergelijke soorten met 1½ stuiver op den pot of 7 gld. 10 stuivers het aam. ¶ Op de tarwe zou 10 stuivers per mud komen, zooals de Staten op dat tijdstip heffende waren, met dien verstande echter, dat deze heffing eerst zou ingaan, als die der Staten zou zijn afgelopen. Een aam bier, buiten de stad en haar vrijdom 6) gebrouwen en binnen de stad en haar vrijdom gesleten, zou belast worden met 25 stuivers; een aam bier, binnen de stad en haar vrijdom gebrouwen en binnen de stad en haar vrijdom gesleten, met 12 stuivers 2 oort, welke beide heffingen door de tappers op de afnemers niet mochten worden verhaald. En op diezelfde bieren, door de burgers gesleten en niet verkocht wordende, zou 6 stuivers 1 oort worden geheven. ¶ Het 2e lid, de Raden, nam het voorstel onmiddellijk in zijn geheel over, maar de Dekenen der ambachten, het 3e lid, moesten er eerst met hunne *gezworenen* over spreken, daar zij in geldelijke aangelegenheden niet zelfstandig te beslissen hadden. ¶ Naast de 38 ambachtsdekenen 7), die in de stadsregering zitting hadden, stonden 54 *gezworenen* en wanneer deze 92 mannen „kerckhof” hielden 8), dan gebeurde het vaak, dat zij het niet spoedig met de „heeren” van het 1e en 2e lid eens waren indien hun eigen belang op het spel stond, zooals ook nu weer blijken zou. Niet minder dan 11 malen hebben de dekenen met hunne *gezworenen* over de kwestie beraadslaagd en wat de Schepenen ook al deden om deze mannen de groote noodzakelijkheid van het kruithuis aan het verstand te brengen, het hielp niets en zij zagen zich ten slotte gedwongen een ander voorstel te doen. Het is hier de plaats niet de „opiniën”, welke de dekenen der ambachten na elke samenkomst met hunne *gezworenen* over het kruithuis bij den president-schepenen inleverden, te bespreken, derhalve zal ik slechts eene samenvatting daarvan geven. ¶ Tegen de belasting op wijn en tarwe werd zoo goed als geen bezwaar gemaakt, en sommige ambachten stemden onmiddellijk met de „heeren” daarover in. Het „struikelblok” was het *bier*, en hieraan mocht men niet raken. Er

kwamen voorstellen in om de gewone belasting op de bruiksartikelen voor de betaling van het kruithuis aan te wenden of de gelden der fortificatie daarvoor te nemen. Men wees op de „armoede” der burgerij en zelfs op de kwade ziekte, de pest, waarvan zich verschijnselen hadden voorgedaan, en in verband hiermede stelde men voor, het bouwen een jaar te verschuiven. De Staten, zoo meenden eenige ambachten, moesten het geld geven of anders kon de opbrengst van den „oude-wijnaccijns” wel worden benut. De vrome wensch werd zelfs uitgesproken: dat God de stad voor brand zou sparen, zooals Hij nog steeds gedaan had. Er werd ook geëischt, dat de geestelijkheid in de belasting mede zou betalen en het voorstel werd gedaan de buiten de stad gebrouwen bieren wél te belasten, maar het „bruine Bossche bier” niet. Moesten de bieren belast worden, dan, beweerden andere ambachten weer, behoorde het dan, beweerden andere ambachten weer, vrij te blijven. *bier, dat zij zelf* zouden gebruiken, toch vrij te blijven. Meer andere bezwaren wierpen zij nog op, waarnaast

zij op telkens andere middelen wezen. De Schepenen deden al wat zij konden om de voorgestelde belasting er door te krijgen. In tijden van grootere armoede der burgerij, zoo verklaarden zij, was dezelfde belasting geheven, zooals voor de restauratie der St. Janskerk, toen deze door brand gedeeltelijk vernield was 9). En nu gold het niet eene herstelling dier kerk, maar haar behoud, alsmede dat der overige kerken, gebouwen en burgerhuizen, „jae, oyck eenen yegelycken binnen dese stadt wesende,” van soo apparente periculen (gevaaren) van brandt, ruïne, vermoordinge ende subyte onverwachte dood” te vrijwaren. Het baatte niets! Ook een vriendelijk schrijven van de Aartshertogen en eene bedreiging van den markies Spinoza geen kruit meer te zullen zenden, wanneer het kruithuis niet tot stand kwam, konden de ambachten niet doen toegeven. Well stemden enkelen met het 1e en 2e lid in, maar er bleven er zooveel onwillig, dat de meerderheid van stemmen uitbleef en ten einde raad kwamen dan de Schepenen met het andere plan naar voren. De president-schepenen bracht nu in de vergadering van Schepenen, Gezworenen en Raden d.d. 25 Augustus 1617 het voorstel ter tafel de voor het kruithuis noodige /12000.— uit de stadskas te betalen en wel over een tijdvak van 2 jaren, maandelijks /500.—, en even als het plan der hiervoor besproken belasting, namen de „heeren” ook dit nieuwe plan aan. Drie dagen later werd het voorgelegd aan de dekenen der ambachten en deze trokken er medenaar hunne *gezworenen*. ¶ Uit het rapport dat zij des anderen daags uitbrachten, zien wij, dat 11 van de 15 ambachten het alweer niet met de „heeren” eens waren. De smeden, die weliswaar toestemden, schreven toch in hun antwoord: „dat offer en nich ongeluck van viere (vuur) oft andere scelmerye int poeder oft poederhuys (kruithuis) quame, dat tselve hen nyet en sal staen te verantwoirden.” hetgeen klinkt als een protest tegen het bouwen van het kruithuis zelf. De molenaars stemden toe voor /6000 in 12 maanden; de ververs onder voorwaarde, dat geene andere belasting komen zou: de bakkers dat de uitbetaling der lijfrenten daardoor geen schade zou belooopen, en de overige ambachten sloten zich bij de eene of de andere dezer drie „opiniën” aan, uitgezonderd de

Foto C. Steenbergh.

POORT VAN HET KRUIDHUIS TE 'S-HERTOGENBOSCH.

voorstel ter tafel de voor het kruithuis noodige /12000.— uit de stadskas te betalen en wel over een tijdvak van 2 jaren, maandelijks /500.—, en even als het plan der hiervoor besproken belasting, namen de „heeren” ook dit nieuwe plan aan. Drie dagen later werd het voorgelegd aan de dekenen der ambachten en deze trokken er medenaar hunne *gezworenen*. ¶ Uit het rapport dat zij des anderen daags uitbrachten, zien wij, dat 11 van de 15 ambachten het alweer niet met de „heeren” eens waren. De smeden, die weliswaar toestemden, schreven toch in hun antwoord: „dat offer en nich ongeluck van viere (vuur) oft andere scelmerye int poeder oft poederhuys (kruithuis) quame, dat tselve hen nyet en sal staen te verantwoirden.” hetgeen klinkt als een protest tegen het bouwen van het kruithuis zelf. De molenaars stemden toe voor /6000 in 12 maanden; de ververs onder voorwaarde, dat geene andere belasting komen zou: de bakkers dat de uitbetaling der lijfrenten daardoor geen schade zou belooopen, en de overige ambachten sloten zich bij de eene of de andere dezer drie „opiniën” aan, uitgezonderd de

wollewevers en de hoedenmakers, die zich van stemming onthielden. Daar de vereischte meerderheid van de zijde der ambachten niet verkregen was, moesten de dekenen andermaal hunne gezworenen bijeen roepen en dezen keer kwam men eindelijk tot overeenstemming. In de vergadering der Drie Ledenen van 30 Augustus 1617 werd nu door de Schepenen het voorstel der belasting op wijn, tarwe en bier ingetrokken en vervolgens bij vorm van akte het nieuwe voorstel, de betaling der noodige 12000.— uit de stadskas, vastgesteld. Deze acte bevat iets heel merkwaardigs. Zooals hierboven gezegd is, deed het 1e lid der stadsregering aan het 2e en 3e lid het voorstel tot het bouwen van het kruithuis omdat de kruitbewaarsplaatsen, binnen de stad gelegen, groote gevaren opleverden, wanneer die in brand zouden geraken. En dit werd niet alleen heel duidelijk in de eerste vergadering gezegd, maar zelfs meermalen herhaald als de ambachten onwillig bleven in het voorstel toe te stemmen. En nu lezen wij in de akte over het bouwen van het kruithuis opgesteld van brand en onheil niets meer, maar daar heet het eensklaps, dat de Drie Ledenen, „gehoort hebbende de *propositie* aen hen gedaen, om te helpen vinden middelen tot het maken van een munitiehuys binnen deselve stad, *van wege haere doorluchtichste hoocheden Ahaeren en Fslants diens te versocht.*” Het voorstel was dus op verzoek van de Aartshertogen gedaan en het kruithuis zou strekken tot hunnen en 's lands dienst. De uitlating wekt het vermoeden, dat de Schepenen het niet aangedurfd hebben de ambachten met dat verzoek der Aartshertogen in kennis te brengen, vrezende, dat zij dan niet alleen zouden weigeren de kosten van het bouwen voor rekening der stad te nemen, maar dat zij zouden eischen, dat het land zelf die zou betalen. Ook is het eigenaardig, dat de Schepenen geen aandacht schonken aan de meermalen herhaalde bewering der ambachten, dat door de heerschende armoede de burgerij de uitgaven voor het bouwen van het kruithuis niet kon dragen, terwijl zij zelf in bedoelde akte nadrukkelijk verklaarden, dat zij aan het verzoek der Aartshertogen gevolg gaven „nyettegenstaende deser stad behoefigen staet.” Met de 12000.—, welke dan over 2 jaren waren beschikbaar gesteld, ging men onmiddellijk aan het werk. Doch toen die tijd ten einde liep, was het gebouw nog verre van gereed en het kapitaal daarvoor tot ongeveer 2000.— geslonken. Van verder bouwen was geen sprake, hetzij over nieuwe geldmiddelen kon beschikt worden. De Schepenen berekenden dat er nog 8000.— zouden nodig zijn, maar zij durfden of wenschten daarvoor niet bij de ambachten aan te kloppen. Geheel buiten de ambachten om wendden de Schepenen en de Raden, het 2e en 3e lid dus, zich tot de Aartshertogen, en in hunne missive aan dezen gericht, zeiden zij, dat de 12000.— voor het bouwen van het kruithuis in dienst der Aartshertogen (pour le Service de vos Altezes) bijna waren verbruikt en dat zij voor het afwerken daarvan nog 8000.— nodig hadden, welk bedrag zij gaarne van hen zouden ontvangen. Indien aan hun verzoek niet kon worden voldaan, dan zou het gedane werk niet alleen verloren zijn, maar het

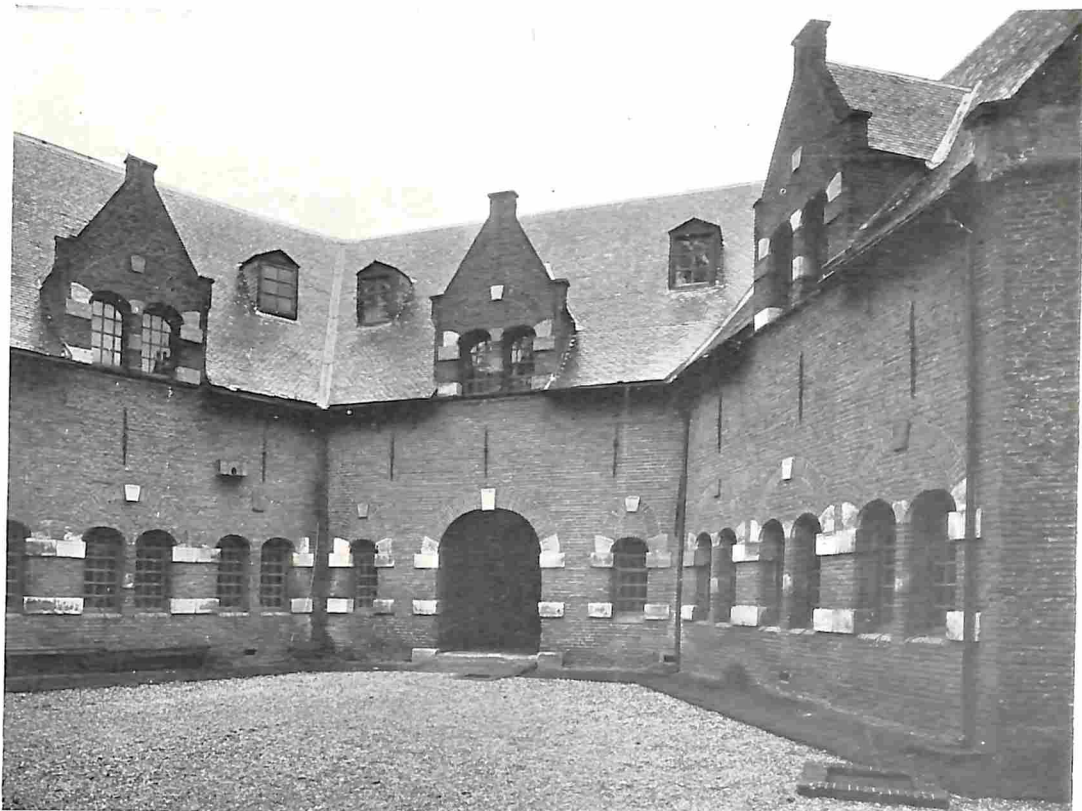

Foto C. Steenberg.

HET KRUIHUIS TE 'S-HERTOGENBOSCH. DE BINNENPLAATS.

zou bederven en vergaan (devereroit le tout pourir et gaster) 10). De Aartshertogen willigden het verzoek niet geheel en al in, doch gaven „als eene bijzondere gunst” (de grace speciale) slechts 3000.— op voorwaarde, dat die som alléén voor het kruithuis moest worden aangewend, hetwelk de griffier of secretaris der stad in de af te geven quitantie moest vermelden. Deze gift werd door de Drie Staten van Brabant den 4 Dec. 1619 goedgekeurd 11). Om het werk voort te zetten kwam men dus nog 5000.— te kort. Vermoedelijk hebben de Schepenen en Raden eene nieuwe poging gedaan ook dit bedrag uit 's lands schatkist te krijgen, en hebben zij den Gouverneur der stad met die taak belast, want in hunne vergadering van 13 Januari 1620 werd een brief van hem gelezen, waarin hij uit Brussel schreef, dat het noodige geld boven de toegestane 3000.— door de stad zelf maar moest worden betaald. De Schepenen en de Raden waren het weer spoedig met elkander eens: de stad zou de noodige 5000.— zonder nieuwe belasting geven, en als nu de ambachten ook wilden toe-

Foto C. Steenberg.

HET KRUIHUIS TE 'S-HERTOGENBOSCH. DE BINNENPLAATS.

stemmen, dan kon met het afbouwen van het kruithuis worden voortgegaan. Nu de ambachten weer bewerkt moesten worden, spraken de Schepenen niet meer van het verzoek der Aartshertogen dat de stad voor hen het kruithuis bouwen zou, maar brand en onheil werden weer naar voren geschoven. Hoog tijd werd het, zoo luidde het advies der Schepenen, „eens te mogen comen uyt de vervaerlycke periculen daerinne men tot nocht is, soe verre het buspoeder binnen dese stadt wezende, met brant quame ontsteken te worden,” waardoor de stad „mette Inwoonderen derselver oft meestendeel van dyen, verbrant oft versmacht” zouden worden. Ook wezen de Schepenen er nog op, dat niettegenstaande „de cleyne subventie van drye duysent gulden by haere Hoocheden daertoe gegeven”, het kruithuis het eigendom der stad zou blijven, ook al zou er een tijd komen, dat voorraad van kruit niet meer zou noodig wezen. Twee malen hebben de ambachten nog over het nieuwe voorstel beraadslaagd, bij de eerste stemming gingen 5 ambachten met de „heeren” mede, terwijl de 10 andere wel / 2000.— of / 3000.— wilden toestaan, doch bij de tweede stemming traden ook deze tot het voorstel toe. Men zou gaan gelooven, dat de Bossche Schepenen of hunne architecten slechte rekenaars zijn geweest, als men in de stadsrekeningen ziet, dat de bouwkosten van het kruithuis de / 20000.— nog ver overschreden hebben, want het eindcijfer daarvan bedraagt 22748 gld., 4 stuivers, 6 oort, waarnaast nog voor andere zaken den bouw betreffende, maar onder een ander hoofdstuk geboekt, 441 gld. en 4 stuivers betaald zijn geworden. De akte, waarbij de Drie Ledenen tot het bouwen van het kruithuis eindelijk besloten, werd den 30en Augustus 1617 opgemaakt, en alles schijnt gereed te zijn geweest om onmiddellijk met het werk te beginnen, wanneer men tot een overeenstemming zou gekomen zijn. Op 9 November reeds betaalde de rentmeester al de eerste 1000 gld. uit voor arbeid in September en October verricht. De leiding van den bouw had Mr. Jan van der Wege, en het opzicht over de werkzaamheden was opgedragen aan Jonker Albertus van den Dungen, ridder en raad der stad, die daarvoor als vacatiegeld 1 gld. per dag ontving, terwijl hem aan het einde van het werk als „recompens” nog 240 gld. werden aangeboden. Het eerste wat geschiedde was het graven der gracht, welke om het kruithuis loopen zou, wat door sol-

Foto Leynse.

LAMA-PRIESTER TE PEKING IN
FANTASTISCH KOSTUUM.

bouwmeesters bezig zijn, wordt daarvan bijna niet meer gesproken. Nadat dan op 3 Februari de oproep voor het aanbesteden was geschied, schonk de stad op 5 Februari aan Peter Goossens c.s. 25 gld. „van dat zy hadden ten leechsten ingeset het opmaken” van het kruithuis en betaalde zij 150 potten bier gedronken door de „timmerluyden, metssers, leydeckers alhier opten zadel 13) des stadthuys vergadert” om het bouwen van het kruithuis aan te nemen. Betreffende de aanneming werd eene „cedulle” opgemaakt en voor de besprekingen daarover en het samenstellen daarvan had de stad verschillende meesters van buiten ontboden, die bij deze gelegenheid op stadskosten voor 77 gld. en 16 stuivers aan wijn opdronken. De aannemers van het kruithuis waren: Dierick Dierixen van Erp, Marcelis Janssen van Haren en Pauwels Aertss. De toevoeging van Erp en van Haren doet vermoeden, dat die personen geene Bosschenaren waren, maar van elders kwamen. De bovenbouw van het kruithuis, door de aannemers dan uit te voeren, geschiedde tusschen Maart 1620 en September 1621. In September 1620 werden de eerste leien op het dak gelegd, waarvoor Jan Henrix met zijne gezellen 3 gld. kreeg. Ook werd in deze maand de eerste Meiboom op het dak geplaatst. Begin Januari 1621 was het gebouw zoover gereed, dat de tweede Meiboom er op kwam, bij welke gelegenheid de stad aan de aannemers en hunne gezellen eene „vereeringe” van 42 gld. schonk. De dekenen van het Bossche ambacht der timmerlieden, metselaars en leidekers kwamen in April op verzoek der stadsregeering het kruithuis in oogenschouw nemen, waarvoor zij 3 gld. en 3 stuivers ontvingen. Tot en met Augustus was men nog bezig met het kleinere werk uit te voeren, als het maken van sloten aan de deuren enz. Vensters en ander houtwerk werd geveerd en het laatst schilderde Hans Goossens het wapen der stad op de poorten. Op den 27en September betaalde de rentmeester aan de aannemers hun laatsten termijn uit, n.l. 1600 gld. waaruit men besluiten kan, dat het geheele werk toen gereed was. Het Bossche kruithuis bestaat nog en moet — naast dat bij Delft — het eenige overgebleven oude kruithuis van ons

Foto Leynse.

DE CHINEESCHE TEMPEL TE PEKING, MET DE
VERSCHILLENDE BINNENPLAATSEN.

land zijn. Er is weinig aan veranderd; in den buitenmuur en het dak zijn enkele vensters aangebracht en het is eenigszins ontsierd door 'n paar schoorsteenen.

De binnenplaats heeft iets bijzonder aantrekkelijks en het is werkelijk jammer, dat deze, omdat het gebouw voor militaire doeleinden gebruikt wordt, voor belangstellenden niet te bezichtigen is. Het ligt niet op mijn weg eene bouwkundige beschrijving van het kruithuis te geven; dit moet ik aan deskundigen op dat gebied overlaten. Toch zoen ik dit artikel niet te mogen eindigen zonder enkele aanduidingen betreffende het gebouw daaraan toe te voegen. Het grondvlak van het kruithuis is een gelijkmatige zeshoek, waarvan iedere buitenzijde 20 M. lang is; de muur is een meter dik. Ook de binnenplaats is zeshoekig. Het hoofdgebouw besloeg vier van de zes zijden, terwijl de twee overige zijden eene galerij vormden, welke later is dichtgemetseld. Waarschijnlijk om een kelder te maken heeft men den vloer van die dichtgemaakte galerij verhoogd, zoodat een trapje noodig werd om binnen de gewezen galerij te komen. Als gevolg dier verhooging moest men deur en vensters welke men in de muurtjes tusschen de pilasters aanbracht, geheel buiten de bouwproporctie maken zoodat op de afb. beneden op blz. 571 te zien is. Het hoofdgebouw is veel dieper dan de galerij en aan elk der twee uiteinden daarvan, dus daar waar de galerij zich aansluit, bevindt zich een steenen wenteltrap, welke in kleine torentjes uitloopt. De vensters in het hoofdgebouw, evenals die der topgeveltjes, zijn twee aan twee gekoppeld; de kleine dakvensters blijken van jongeren datum te wezen. Sierlijk staan de zandsteenen banden en sluitsteenen in den rood-bruinen muur der binnenplaats, en de goed verdeelde topgevels breken het eenvormige van het hooge leien dak. (afb. op blz. 571). Elf zware pilaren ondersteunen de zolderverdieping van het hoofdgebouw. Als men de zijde, waarin de groote poort zich bevindt, als den voorgevel beschouwt, dan ligt het gebouw met den rug naar de stad gekeerd. Het wapen boven het frontispies (afb. op blz. 570) — is dat van het koninkrijk der Nederlanden en kan dus eerst daar zijn aangebracht, nadat Koning Willem I het rijks-wapen op 24 Augustus 1815 had vastgesteld. De leeuw draagt de koninklijke kroon, voert zwaard en pijlenbundel, terwijl het veld met blokken bezaaid is. Het jaartal 1629 op het slot der buitenpoort wijst er op, dat de Regeering der Vereenigde Nederlanden, toen zij in dat jaar, na de inneming van de stad (17 September), het kruithuis genaast had, voorzorgsmaatregelen trof, dat de Bosschenaren, zoo die nog een sleutel van het gebouw bezaten, hetzelfde niet onverhoeds zouden kunnen binnendringen. De gracht om het gebouw werd in 1769 gedempt, waardoor de brug, welke voor de poort gelegen was en verbinding had met den stadswal, als onnoodig werd afgebroken. Op deze brug was een jaarvers aangebracht, waarvan de letters, welke als Romeinsche cijfers gebruikt worden, het jaar 1618 aangeven, waarschijnlijk het jaar waarin de brug gebouwd werd; het jaarvers luidt: Dor MI Vt e X pergIs CarIs. (Slaap, om te ontwaken). H. J. M. EBELING.

Foto Leynse.

HET OFFEREN VAN WIEROOK IN EEN CHINEESCHEN TEMPEL.

de zware wagens zonder veeren over de oneffen straten, het hooge gepiep van de eenwielige wagens met houten assen van de waterverkoopers, het geschreeuw van de kudden zwarte varkens, die naar de tempelmarkt gedreven werden, het dramatisch geschreeuw van den man, die voor een paar centen verhalen vertelt en het gejoel van de ontelbare kinderen. De God der weelde vierde zijn verjaardag. Voor zijn tempel was een hooge matten tent opgeslagen, opzichtig versierd met lange rood zijden banieren waarop met gouddraad en kleine spiegelglazen voorstellingen en figuren geteekend waren. Rondom en in den tempel krioelde het van de menigte; van jong en oud, die den God der weelde op zijn verjaardag kwamen vereeren en hem tegelijkertijd gunsten af kwamen smeeken. Die gelegenheid hadden de kleinhandelaars te baat genomen om hun waren aan den man te brengen. De tempel, de tempelpleinen en tot op een grooten afstand de geheele straat, was dicht bezet met kleine stalletjes. In den schoongemaakte, gebakken en gegeten. Vleesch, groenten, allerlei suikergoed en koekjes

Foto Leynse.

HET INWENDIGE VAN EEN LAMA-TEMPEL TE PEKING.

de stad hem nu en dan eene vergoeding schonk.

5) De stadsregeering bestond uit drie leden. Het 1e lid: de schepenen en de gezworenen; het 2e lid: de raden, en het 3e lid: de dekenen der ambachten. Wanneer de schepenen een jaar zitting hadden gehad, werden zij gezworenen en gingen na een jaar over tot de raden, zoo zij niet tot schepenen werden herkozen. Raad bleef men, zonder herkiezing tot schepenen, geheel zijn verder leven.

6) Het dorp Dungen.

7) Smeden, Molenaars, Bakkers, Korenkoopers, Vischkoopers, Vleeschhouwers, Looiers, Ververs, Wollewevers, Nestelmakers, Kramers, Gewantsnijders, Speldenmakers, Schrijnwerkers en Hoedenmakers.

8) De ambachten vergaderden op het hof om de akerk gelegen, zoodat ook elders geschiedde.

9) Waarschijnlijk bedoeld de brand van 25 Juli 1584.

10) Gelijktydig en gewaarmerkt afschrift der missive in het archief der stad van 's-Hertogenbosch.

11) Zeer waarschijnlijk hebben de schepenen bij hunne aanvraag een model in hout van het kruithuis gevoegd, want in October 1619 werd voor het maken daarvan aan Mr. Franchois Symons van Leyden 20 gld. betaald. In de stadsrekening staat bij dien post vermeld, dat het model naar Brussel moest worden gezonden, waar de Aartshertogen hun verblijf toen hielden.

12) Misschien kunnen deskundigen met de werkwijze van vroeger daarover licht verschaffen.

13) De groote zaal, welke men bij het binnenvoeren van het stadshuis onmiddellijk betrad.

EEN TEMPELFEEST IN CHINA.

HET was druk in de straten van Peking. Reeds vroeg in den morgen klonk het geroe van de straatventers, het geratel van

1) Deel II, 348.

2) Heden is het meer bekend onder den naam van „laboratorium” en doet het dienst als gewerenmagazijn.

3) Ik putte mijne gegevens uit de stadsresolutieboeken en de stadsrekeningen, welke zich in het archief van 's-Hertogenbosch zich bevinden.

4) Mr. Jan van der Wege was ook doctor in de medicijnen en als zoodanig verleende hij aan de behoeftige zieken kosteloos zijne diensten, waarvoor

werden in de open lucht voor het gebruik klaar gemaakt, gebakken of gebraden, verkocht en uit de hand opgegeten. Sommige verkoopers droegen kleine eettafeltjes rond, waarop een compleet maal gereed stond. Allerlei artikelen werden met luid geschreeuw te koop aangeboden, zooals visch, zwemmend in een tobbe, goudvisschen met groote monster-oogen, die ver uitpilden, speelgoed, papieren vliegers, oud borduurwerk, fruit, gedragen kleeren en een massa andere dingen. Er stonden tafeltjes met uitstallingen van prachtige fazanten met lange goudgele staarten, en tafeltjes met uitstallingen, medicijnen zooals pillen, van gedroogde slangenhuiden, krachtgevendende pillen, gemaakt van tijgernagels, huiden van sprinkhanen geschikt als medicijn voor zenuwtoevallen en allerlei andere griezigheden zooals gedroogde zijdewormen, motten, eierschalen, gemalen koehoorns, boomschors, kikvorschooogen en dergelijke, allemaal uitstekende medicijnen in de oogen van den Chinees voor het genezen van diverse kwalen. Naast het stalletje van den Chineeschen drogist stond een goochelaar, omringd door een joelende lachende menigte. Onder luid applaus zwolg hij een tamelijk groote bel in, die zijn keel op deed zwellen en ratelend in zijn maag verdween. Op de klank van de bel danste hij, tot groot vermaak van het publiek, in het rond. Uit zijn hoed at hij een groote hoeveelheid geel papier op, en na een paar diepe zuchten

haalde hij het zelfde papier, als een ronde eenige Meters lange koker, uit zijn keel weer te voorschijn. Hij stak een aantal witte beenen naalden in zijn neus en haalde ze lachend uit zijn oogen weer te voorschijn; hij stak ze onder zijn bovenlip en bracht ze uit zijn oogen weer te voorschijn of stak ze in zijn ooghoeken en trok ze weer uit zijn mond. Een drie decimeter lang zwaard stak hij schijnbaar zonder eenige moeite door zijn keel naar zijn maag. Hij at vuur en spooog het nog brandende vuur weer uit. Hij goochelde met allerlei kleine en groote voorwerpen en verbaasde voor een paar centen iedereen met zijn goedgeleerde handigheid. Naast den goochelaar stonden de tafeltjes van de waarzeggers, die druk bezocht werden. Daarnaast was een briefschrijver bezig een brief te schrijven voor een jongen man aan zijn vader, die in een ver verwijderd dorp woonde. Het gewoel van de menigte en het gespot van de omstanders had schijnbaar niet den minsten invloed op den jongen man noch op den briefschrijver, die rustig en heel langzaam met zijn taak doorging. „Schrijf aan zijn Vader dat hij gisteren dronken was,” riep een opgeschoten

jongen, en „zeg hem dat hij al zijn kleeren en amuletten verpand heeft,” riep een ander, maar noch de jonge man, die niet schrijven kon, noch de oude briefschrijver gaf een antwoord. Langzaam krioelde de menigte om de stalletjes heen. De mannen in hun lange tot bijna op den grond rakende jassen, betastten al pratende de uitgestalde voorwerpen. De Manchu vrouwen met hoog rood beschilderde gezichten en rood beschilderde oogen en met de zwarte haren hoog opgekapt, droegen in geel papieren pakjes aan lange touwstrikken, de bedachtzaam uitgezochte boodschappen. Terwijl de dorpsvrouwen in korte gekleurde jasjes en lange bij de enkels nauw toegebonden broeken op de kleine gebonden voetjes rondwaggelden. Een kaal geschoren Boeddhistische priester in een meer dan half versleten en erg vuile tabbaard pikte met een stok waarin een spijker geslagen was, al de met letters bedrukte stukjes papier op, die overal op den grond verspreid lagen, opdat er toch maar geen gevaar zou zijn dat de naam van Boeddha, op een of ander stuk papier gedrukt, in het slijk zou worden getrapt. Stalletjes met geborduurd goudbrocaat en zware zijde, handelaars met een uitgebreid anti-quariaat, theestalletjes en wijnhuisjes, stonden overal verspreid. Barbiers deden lustig hun werk op het binnenste tempelplein. De bedienden van de ontelbare straatrestaurants kwamen binnen en riepen de namen van die spijzen, die juist voor het gebruik gereed stonden. In den eersten binnenhof

van den tempel was het gedrang op zijn ergst. Hier werd letterlijk alles verkocht wat men zich maar bedenken kan. Er stonden tafeltjes met papieren speelgoed, kleeren, bont, duiven, boeken, platen, suikergoed, toiletartikelen enz., en aan den anderen kant van de nauwe doorgang waren tentoongesteld verschillende huishoudelijke artikelen zooals kammetjes om de tong mee schoon te maken (een algemeen Chineesch gebruik), vruchten, borstels, koperwerk, vleesch, bloemen, vogels, kortom alles wat maar eenigszins verkocht kan worden. In den tweedensbinnenhof, juist tegenover den ingang, stond een twee Meter hoog bronzen wierookvat, waaruit een dichte zuil wierook ten hemel steeg als een gelukwensch voor den jarigen God. Voor het wierookvat liepen of knielden allerlei mannen en vrouwen, die groote bundels brandende wierookstokjes heen en weer zwaaiden, om ze daarna in het groote wierookvat te werpen, waar ze langzaam opbrandden. Achter het wierookvat in den tempel zat op een rijk versierden troon het groote afgodsbeeld van den God der Weelde, behangen met veelkleurig borduurwerk en waardelooze diamanten. Voor hem lagen in dichte rijen de menschen op den vuilen grond geknield. In de kleinere zijtempels, rechts en links van den grooten tempel, waren allerlei afgodsbeelden, zooals moeders met babies in haar armen, die vereerd werden door getrouwde kinderlooze vrouwen en aanstaande moeders, die baden dat zij een zoon ter wereld zouden brengen. Links van den hoofdtempel stonden, in een speciaal daartoe gewijden tempel, twee bronzen paarden, die macht bezitten om de zieken te genezen. Iedereen, die in vast vertrouwen bij een van die paarden dezelfde plaats aanraakt, die bij hem of haar ziek is, en daarbij een voldoende gift aan de tempelpriesters geeft, zal genezen, heet de belofte. De kleine donkere vuile tempel was geheel vol met menschen, die eerbiedig geknield lagen voor de twee bronzen paarden. Overal was het vol in den tempel van zoekende menschen, zoekende naar het hoogere...

JAMES LEYNSE.

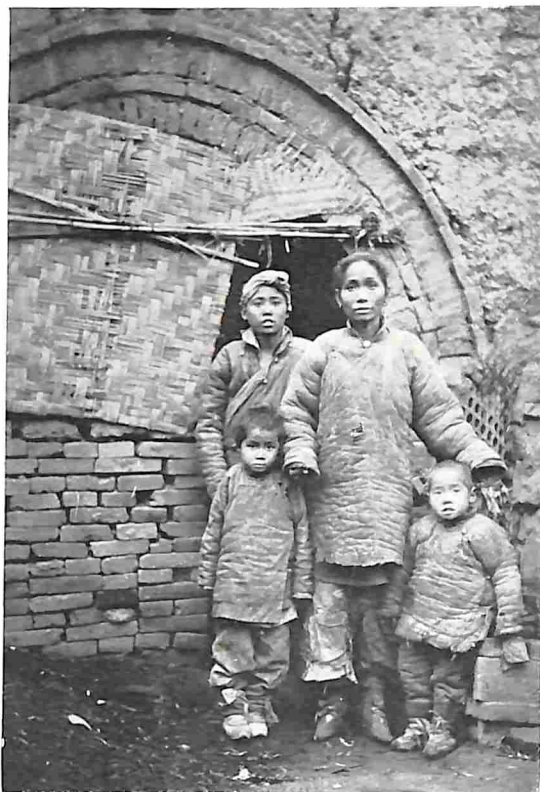

Foto Leynse.
BEDELAARSFAMILIE TE PEKING.

KYNOLOGISCHE UITDRUKKINGEN.

DE lezers van onze artikelen over verschillende rashonden-soorten, zullen wel eens uitdrukkingen gevonden hebben welke hun niet recht duidelijk waren. De kynoloog toch spreekt van: appelkoprozen-, knop- of tulpoor-behang enz., allemaal termen welke de leek op kynologisch gebied niet kent. Daar het niet mogelijk is deze kynologische taal te mijden, omdat ze in de hondensportwereld de gebruikelijke is, willen wij hier de meest voorkomende bespreken. Wij beginnen dan met „den kop”. Men hoort wel spreken van een „drogen kop”, d.w.z. een kop waaromheen het vel zoo strak gespannen is, dat de beenderen en spieren zichtbaar zijn, b.v. de kop van een barzoi moet zeer droog zijn. Is de bovenkop plat dan noemt men dit heel gewoon een platten kop, is die bovenkop daarentegen sterk gewelfd, dan noemt men dit een appelkop. Ooren kunnen hoog en laag aangezet zijn; dit is nogal gemakkelijk te begrijpen, hoog aangezette ooren beginnen op den kop. Bij jachthonden hoort men spreken van „behang,” daar bedoelt men ook de ooren mee. Verder onderscheidt men nog o.a. rozen-, knop- en tulpooren. De Fransche bulldog behoort tulpooren te hebben, dat zijn recht opstaande ooren met ronde punten, de Engelsche bulldog daarentegen heeft rozenooren, de punt dier ooren is naar achteren omgeslagen en hangt bijna achter de oorschelp. Oogen. Ook hier is groot onderscheid. Vergelijk maar eens het oog van een herdershond, dat amandelvormig moet zijn, bij dat van o.m. den Schnauzer of om nog duidelijker te zijn: den mopshond. De laatste heeft een groot oog, rond en uitpuilend. Bij sommige Duitsche doggen treft men het z.g. porceleinoog aan. De iris van het oog is dan zonder pigment en lijkt bijna wit.

De Hals. Een hals kan evenals de kop „droog” zijn. Men begrijpt nu wel dat bij een drogen hals het vel juist om den hals sluit, dus geen plooiën of vouwen heeft. Als deze wel aanwezig zijn, spreekt men van „keelhuid.” ☼ *De rug — het kruis — de staart.* Bij den rug spreekt men van: zadel-, karper-, katten- en rechte rug. Wat een rechte rug is, valt gemakkelijk te begrijpen. Een karperrug zet de poes als men haar aan den staart trekt (dus hooggewelfd); een zadelrug is juist het tegenovergestelde, dus „ingezonken”. Bij het kruis spreken wij van afvallend wanneer het niet geleidelijk maar opeens in den staart overgaat. ☼ *De staart* kan op verschillende wijze gedragen worden, b.v. hangend d.i. recht naar beneden, sabelvormig d.i. hangend met aan het einde een haak welke geen krul mag vormen (zoals bij den herdershond) en krullend zoals bij den mopshond. Bij rassen welke de staart behaard hebben, spreekt men van een mooi of slecht bevederden staart. ☼ *De Borst* kan vlak en tonvormig zijn; indien de ribben sterk gebogen zijn, heet dit „tonvormig”. Zijn zij daarentegen langer dan breed, dan krijgen we een vlakke of platte borst. Verder kan de borst diep of ondiep zijn. Het eene ras moet dieper borst hebben dan het andere, de windhond b.v. moet zeer diep van borst zijn. Een te nauwe borst is bij ieder ras af te keuren, als zijnde een anatomische fout. *De flanken* kunnen opgetrokken zijn. Zie maar eens naar de windhonden. ☼ *Voor- en achterhand.* De kynoloog spreekt van voorhand (voorbenen) en van achterhand (achterbenen). *De schouders.* Men hoort dikwijls zeggen dat een hond los in de schouders is, d.i. wanneer de schouderbladen niet vlak tegen de ribben aanliggen, of dat hij links of rechts los is, al naar mate de linker of rechter schouder niet vast aansluit. *De voeten.* Kat- en Hazenvoeten. Onder hazenvoet verstaat men een voet met lange, nagenoeg plat op den grond staande teenen: een katvoet is kleiner en ronder en heeft goed gesloten teenen. Dan hoort men nog van zwikken en doorzakken. Een hond zwikt wanneer de voorbenen in den voetwortel sterk naar voren buigen, (zie de teckel), hij zakt door wanneer de beenen niet recht op de voeten staan; dikwijls een bewijs van zwakte. Aan de achterhand treft men nog sabelbenen en koehakken. Koehakken kan men het best vergelijken met X-beenen, de beide achterste ledematen nemen dan een X-vormigen stand aan. Sabelbenen heeft een hond wanneer de voorste lijn der achterbenen aan de knie sterk sabelvormig is. ☼ *Kleuren.* Ook in kleuren treft men vreemde uitdrukkingen aan, zoals o.m. black and tan, z.g. zwart en bruin; zie de dobermann pinscher. Het bruin noemt men ook wel brand. Verder spreekt men nog wel bij Engelsche Setters van blue en oranje belton, dat is een vermenging van wit en blauwachtig zwart, of van wit en oranje.

IDA JOH. W. DE VRIES.

Hoeven en Klauwen

27) DOOR G. D. ROBERTS.

DAARNA schoot hij den hond dood, want dat was het eenige dat hij nog voor hem doen kon. En omdat hij heel erg kwaad en verdrietig was om het verlies van zijn hond, schoot hij ook de jonge lynxen dood, die woest sissend achter in het hol bijeen lagen. Maar er waren er maar drie, daar achter in het hol. De Kleine Slimmerd, in plaats van daar te liggen blazen, als ze wat beters kon doen, was tegen den muur opgelopen en had zich in een spleet verborgen, waar ze zich zoo stil hield, dat zelfs haar staartje niet bewoog. Wel is waar had ze, zoals alle leden van haar geslacht, geen eigenlijken staart, maar alleen een bot stompje, zoowat twee duim lang. Maar dat stompje kon bewogen worden en wou zich dolgraag bewegen, maar ze liet het niet bewegen. Ze was altijd in de verbeelding,

Foto Leynse.
DRAKENVERSIERINGEN OP DE TRAP
VAN EEN TEMPEL TE PEKING.

dat ze een staart had; en als ze dien had gehad, zou hij zoover uitgestoken hebben, dat de man hem zou hebben gezien, zóó klein was die spleet. Je ziet dus hoe sluw ze was! ☼ Natuurlijk voelde de Kleine Slimmerd zich de eerste paar dagen erg eenzaam; maar ze had zooveel te doen om haar eigen ontbijt en lunch en middagmaal en avondeten te verzorgen, dat ze geen tijd had om veel te prakkizeeren. Ze leek nu op een bijna volwassen katje, behalve dat ze geen noemenswaardigen staart had, en vreemdsoortige pluimpjes aan haar ooren, die haar een woest voorkomen gaven, en bleeke oogen, zoo kwaadaardig en schitterend, dat het leek alsof ze door een muur waar geen gat in was, konden heen kijken. ☼ Ook waren haar pooten wel tweemaal zoo groot als die van een katje zouden zijn geweest en haar achterlijf zoo sterk ontwikkeld en zoo hoog als van een konijn. Haar zacht, glanzend vel was gestreept als bij een tijger — maar tegen dat ze volwassen zou zijn, zou dit veranderen in een licht, schaduwachtig, bruin-grijs, dat heel moeilijk te zien is in de schemering, die onder de struiken heerscht. ☼ De Kleine Slimmerd was zoo slim en zoo klein, dat het haar geen moeite kostte vogeltjes en veldmuizen ongemerkt te naderen, om nog niet eens te spreken van sprinkhanen, kevers en krekels. Maar eens op een dag bemerkte ze tot haar groote ergernis, dat zij niet het eenige dier in het bosch was, die zich zoo sluipend kon bewegen. Ze had langen tijd liggen loeren aan den ingang van een muizenhol, onder een boom, toen ze plotseling voelde, dat achter haar een gevaar naderde. Zonder om te zien wat 't was — zoo'n slimmerd was ze — sprong ze naar boven en greep zich vast aan den stam van een boom. Terwijl ze daar overhaast opklauterde, sloegen de kaken van een toegesprongen vos achter haar dicht, geen drie duim van haar af, feitelijk waar haar staart gezeten zou hebben, als ze er een gehad had. Zoo redde haar staart haar het leven, door er niet te zijn! ☼ Toen ze veilig op den boom zat, kon ze zich niet weerhouden te blazen en te grommen tegen den hongrigen vos, terwijl hij watertandend naar haar keek. Maar toen rolde zij zich op in een vork van de takken en deed alsof ze ging slapen. En toen ging de vos weg, omdat hij niet wist hoe lang ze zou blijven slapen en geen lust had zoolang te wachten. Je ziet dus wel, hoe slim ze was! ☼ Maar één keer was ze toch eens niet zoo slim als ze had moeten zijn. Zie je, niettegenstaande haar kwaadaardige oogen, was ze toch nog maar een jong lynx-je; en dus moest ze van tijd tot tijd wel eens spelen. Dan sprong ze op een boomblad af alsof 't een muis was, of duikelde over haar kop, of deed alsof ze een echten staart had, dien ze wou pakken. En toen ze dus onder een lagen, begroeiden tak liep en een glad, dun, zwart puntje van een staart er van af zag bengelen, niet grooter dan jouw pink, kon ze de verzoeking niet weerstaan. Ze ging op haar achterpooten staan en sloeg naar die staartpunt met haar klauwen — sloeg er hard in. ☼ In een oogwenk, vóór ze weg kon springen, schoot de andere kant

Foto Leynse.

AFGODSBEELDEN IN EEN TEMPEL TE PEKING.

van dat dunne, zwarte staartje uit de takken naar beneden en slingerde zich om haar lichaam, en een zwarte kop met scherpe tanden erin, trof haar meermalen op den neus. Ze had willen spelen met den staart van een zwarten slang. ☼ „Nou! Dan was ze dezen keer toch niet slim geweest!” riep de Kleine Baas uit, diepzinnig het hoofd schuddend. „De boschslang was natuurlijk niet vergiftig,” vervolgde oom Andy, „maar haar snijtanden deden de Kleine Slimmerd heel wat pijn, dat verzeker ik je. En 't ergste was, dat de slang zoo kon drukken. Die zwarte ringen trokken zich samen, vaster, vaster, zoodat de Kleine Slimmerd die in haar eersten schrik vreeselijk was begonnen te gillen en te blazen, tot de ontdekking kwam, dat ze geen adem genoeg had om dien zoo te verspillen. Het leek wel dat haar ribben zouden kraken. Maar gelukkig voor haar, kon ze haar tanden en klauwen nog gebruiken. Ze begon te bijten en te scheuren en te krabben tot het de slang duidelijk werd dat zij geen mollig beertje te pakken had. Een paar minuten lang verdroeg zij 't, steeds harder persend. En toen wou zij los laten. En dat was haar groote vergissing. Toen zij haar doodelijke omhelzing losser maakte en den kop omkeerde, sloeg de Kleine Slimmerd beide voorpooten tegelijk uit, en had het geluk den sissenden, heen en weer schietenden kop te pakken. Ze had stevig beet en sloeg haar lange messcherpe klauwen diep in het vleesch, zoodat de kop vastzat als in een schroef. En toen sloeg ze haar tanden in den nek van de slang en begon te bijten en te verscheuren. ☼ Daar de slang haar staart nog om den tak

geslagen had, deed zij haar uiterste best de Kleine Slimmerd op te trekken en te drukken. Maar daarvoor was deze te zwaar en te sterk. En zoo kwam de slang integendeel op den grond te vallen en lag daar in 't wilde rond te slaan ten einde opnieuw houvast aan haar te krijgen. Maar het hielp niet meer. Daarvoor was de vergissing te groot geweest. En even later verslapte hij. De Kleine Slimmerd had de ruggegraat

doorgebeten van de slang, vlak achter den kop. ☼ Zoo had ze dus nu een flinken maaltijd voor zich. Maar daar ze heel slim was, keek ze eerst eens rond om te zien of er nog anderen kwamen, die met haar mee wilden eten. Ze zag niemand; maar ze wist welke vreemde dingen soms konden gebeuren. Dus bromde ze eventjes, uit kracht der gewoonte, greep de slang in haar bek en klom den boom op om ze rustig te verorberen. ☼ De staart deugde niet voor voedsel, dus beet ze dien af en liet hem op den grond vallen. Als die boschslang geen staart had gehad, zou hij nooit door een jonge lynx zijn opgevreten; en toen de Kleine Slimmerd dat bedacht en zich ook de geschiedenis met den vos herinnerde, zei ze tegen zichzelf: „Nou, ik heb dan misschien niet zoo heel veel staart. Maar staarten schijnen toch ook geen geluk aan te brengen.” ☼ Niettegenstaande de Kleine Slimmerd 't dus zoo geweldig druk had, voelde ze zich toch wel eens eenzaam en verlaten. En vooral hinderde haar het gemis aan een soort van nest, dat ze haar eigendom had kunnen noemen, waarin zij zich had kunnen oprollen en gaan slapen zonder den angst, gestoord te worden. Zoo iets kon ze, zooals je wel begrijpen zult, niet zoo makkelijk vinden. De meeste van zulke plaatsen waren ingenomen en de Kleine Slimmerd was nog niet groot en sterk genoeg om de eigenaars er uit te verjagen. Als ze wèl flink genoeg was geweest . . . Nou, ze had niet meer geweten dan strikt voor haar levenswijze noodig was. ☼ Op een mooien dag, kort na haar avontuur met de boschslang, bracht haar onderzoekingstocht naar een eigen nest haar in den warmen zonneschijn van een eenzame plek in het bosch waar de boomen waren weggehakt. Het was een oud houthakkers-kamp, begroeid met

hoog gras en weelderig onkruid. Het gras en het onkruid groeide tot op den drempel van de oude, grauwe houten loods. ☼ De Kleine Slimmerd bleef staan, met de oogen kniploods. Er was geen lucht van gevaar — absoluut niet; maar wel ooit geroken had. Waar kwam dat vandaan? O, daar was 't — dat hoopje dof-groen onkruid! Ze vergat alle voorzichtigheid, ze vergat alles om zich heen, liep erheen en rolde zich om en om in het bed van sterkkriekend onkruid.” ☼ „Kattekruid!” waagde de Kleine Baas te zeggen. „Natuurlijk!” gaf oom Andy ongeduldig toe. „Wat had het anders kunnen zijn? De Kleine Slimmerd had wel nooit van kattekruid gehoord, maar ze wist dat 't iets was, dat goed was voor alle leden van het kattengeslacht. Toen ze er naar hartelust van genoten had, voelde ze zich opgewekt en vroolijk en nergens bang voor. En dus liep ze onbeschroomd op de loods toe. De deur was gesloten. Ze klom op het dak. Er was een schoorsteen van boombast met een groot gat onderin, waar het hout verrot was. Ze keek naar binnen. ☼ Het was binnen lekker schemerig met een benauwden geur, maar geen spoor van gevaar. Ze liet zich neervallen op een smalle plank. Van daar, na gesnuffeld en overal rondgekeken te hebben, sprong ze op een wat bredere plank dicht onder het dak. Dat was natuurlijk een kooi, waarin een der houthakkers had geslapen, maar dat wist ze niet. Het was vol oud, droog hooi, heel warm en prettig. En de Kleine Slimmerd bemerkte

dadelijk, dat het hooi vol zat met muisjes. ☼ Dadelijk sprong ze op een muis toe en at ze op. Nou, dat was net iets voor haar. Ze rolde zich op in het warme hooi en viel in slaap, zonder vrees door vijanden gestoord te zullen worden.” ☼ „Maar wat zou ze doen als de houthakkers terugkwamen?” vroeg de Kleine Baas nieuwsgierig. „Tegen dien tijd,” antwoordde oom Andy, zijn pijp in zijn zak stekend en opstaand om weg te gaan, „zou ze niet langer de Kleine Slimmerd zijn. Dan zou ze groot genoeg zijn om op zichzelf te passen — en weg te loopen zoodra zij ze zou hooren aankomen”. (Wordt vervolgd).

Foto v. d. Laarse.

ZONSONDERGANG AAN ZEE.

langer de Kleine Slimmerd zijn. Dan zou ze groot genoeg zijn om op zichzelf te passen — en weg te loopen zoodra zij ze zou hooren aankomen”. (Wordt vervolgd).

PASSEMPARARE.

☼ Dit woord is geen Latijn, Italiaansch of welke andere dooie of levende vreemde taal. Het is gewoon Nederlandsch, maar fonetisch geschreven. Het heeft lange jaren gestaan op een uithangbord van een schoenmaker in de Halsteeg te Amsterdam. In den loop der jaren werd de beteekenis van het woord vergeten en de Halsteeg werd meestal de Passempararesteeg genoemd. Van Lennep en Ter Gouw, die „van weg en weer” 1) opschriften, die op muren, uithangborden en gevelstenen stonden, verzamelden, verklaarden dat ze 't woord niet konden begrijpen. Dat was wel bijzonder, want de beide auteurs, die zooveel tijd en moeite hebben besteed om alles op te zoeken, te verzamelen en te verklaren, wat ze vonden of wat hun werd toegezonden omtrent dit onderwerp, waren anders voor geen kleintje vervaard. Maar in 1869, toen ze bezig waren 'n boek uit te geven, dat „Het Boek der Uithangteekens” heette, kwam iemand met de mededeeling, dat de verklaring van dat woord, hoe vreemd het er ook uitzag, heel eenvoudig was. Het beteekende: „Pas 'n paar aère!” 2) De schoenmaker wou er mee zeggen, dat hij 'n ruime keus van schoenen, laarzen en pantoffels had en dat, wie bij hem kwam, maar zóó lang moest passen, tot hij 'n schoeisel vond, dat precies voor z'n voet geschikt was. — Och ja: „'t Is maar 'n weet!” 3) zegt 't Westfriesche spreekwoord.

J. SCHUITEMAKER. Cz.

1) Van alle kanten. 2) Andere. 3) Je moet 't maar weten.